

F. FEDOROV

**RELIGIJA IN CERKEV
V SOVJETSKI ZVEZI**

IZDALA PROPAGANDNA KOMISIJA PRI IOOF

ŠTEV. 7. 1945.

D2742/1949

F.Z.C.

56650a
F. Fedorov:

Religija in cerkev v Sovjetski zvezi

Predgovor

V referatu, ki ga je imel predsednik Verske komisije pri SNOS-u 18. septembra 1944 na sestanku belokranjske duhovščine in aktivistov OF v Črnomlju, je mogel predsednik o razmerju cerkve do države v Sovjetski Zvezi reči le, da mu je ureditev tega razmerja le slabo znana. Nekaj o tem pa nam pove brošura F. Fedorova: »Religija in cerkev v Sovjetski Zvezi«, ki je izšla v Moskvi leta 1944. in ki jo nudimo slovenski javnosti v dobesednem prevodu:

Namen objave tega prevoda je informativen. Cerkev v SZ ni preganjana. Tak je zaključek iz teh poročil. Zaradi posebne povezanosti ruske pravoslavne cerkve s carističnim režimom pred letom 1917. pa je razumljivo, da je bilo razmerje sovjetske države do ruske pravoslavne cerkve po letu 1917. še polno nezaupanja. »Bilo je naravno, da je morala sovjetska vlada podvzeti potrebne mere, da je napravila konec delovanju teh sovražnikov ljudstva in da je kaznovala vse, ki so se posluževali vere, da bi vodili politično protirevolucionarno borbo. V istem času pa je SZ vztrajno nadaljevala svojo linijo v verskih zadevah in se strogo držala načela o svobodi vesti,« tako poroča Fedorov in potrjuje to v bistvu tudi patriarhat. Ni pa dvoma, da se je zlasti v času domovinske vojne, ko se je ruska pravoslavna cerkev postavila iskreno, z vso silo proti Hitlerjevemu razbojniškemu napadu in divjanju, to razmerje znatno zboljšalo. »Po odloku Sveta ljudskih komisarjev Sovjetske Zveze je bil organiziran prav pri samem Svetu ljudskih komisarjev Svet za zadeve pravoslavne ruske cerkve, ki ima namen vzpostaviti bolj ozke zveze med vlado Sovjetske Zveze in patriarhom Moskve in vse Rusije, obravnavati vsa vprašanja ruske cerkve, ki zahtevajo avtorizacijo vlade«, tako poroča F. Fedorov. To dokazuje, da je razmerje med cerkvijo in državo v Sovjetski Zvezi stopilo v novo razdobje, ki ni več tako ostro razmerje ločitve države od cerkve, kakor je bilo do tega časa. Zelo zanimivo in značilno je tudi sledeče poročilo F. Fedorova: »Mnoge verske organizacije so izdajale in še izdajajo svojo periodično in neperiodično versko literaturo. Pravoslavna cerkev izdaja ‚Časopis moskovske patriarhije‘ ... Vrsta verskih publikacij se je tiskala tudi v provincialnih in pokrajinskih središčih, tako n. pr. ‚Časopis samarske eparhije‘, ‚Časopis eparhije v Tuli‘, ‚Cerkveni časopis za Ural‘.« Dalje poroča Fedorov: »V posebnih skladiščih se prodajajo brokati, cerkveni predmeti in paramenti. Državne organizacije nabavljajo ljudem opresne kruhe, kruhke in druge velikonočne slaščice. Verska združenja dobivajo potrebni material za popravo kulturnih poslopij (cerkev, katedral), električno energijo itd. V času verskih kongresov skrbijo za lokale,

namenjene delegatom, za živež in za transport državne organizacije in zadruge. V državnih tiskarnah izhajajo himne in verske revije, zbirke člankov in druge publikacije raznih verskih skupin.« V razgovoru z Amerikancem Wallacom Carrollom je izjavil namestnik patriarha Sergij, da nima cerkev v Sovjetski Zvezi nikakih težav pri vzgoji novih duhovnikov. V kazenskem zakoniku ruske federativne socialistične republike je poseben člen, člen 125., v katerem je rečeno: »Vsako oviranje izvrševanja verskih obredov, ki ne motijo javnega reda ali ne pomenijo protipravnega prisvajanja nekih pravic, se kaznuje s prisilnim delom do 6 mesecev.« Sovjetska vlada strogo pazi, da protiverska propaganda ne žali in ne moti religioznih čustev vernikov. Sovjetska vlada ni nikoli ustvarjala privilegijev za organizacijo brezbožnikov v nasprotju s kakršnim koli cerkvenim organizmom. Zveza brezbožnikov je absolutno svobodna organizacija, ki dobiva svoja sredstva iz prostovoljnih prispevkov svojih članov.«

Ni pametnega razloga dvomiti o resničnosti teh poročil. Nočemo pa trditi, da imamo po teh poročilih do kraja jasno sliko o položaju vere in cerkve v Sovjetski Zvezi. Za to bi bil potreben študij na kraju samem. Za človeka z dobro voljo pa je tudi že po teh poročilih jasno, kako lažniva, nečista in mračnjaška v celi vrsti bistvenih trditev je propaganda slovenskih klerikalcev in domobrancev. Vsa ta poročila postavljajo na laž tudi besede ljubljanskega škofa dr. Gregorija Rožmana, ko tolmači člen 124. sovjetske ustave, ki jamči svobodo vesti, priznava svobodo opravljanja verskih obredov in svobodo protiverske propagande. Rožman pravi: »Vidite vso zlobnost komunistične zakonodaje! Verska propaganda z besedo in tiskom ni dovoljena, protiverska pa je popolnoma svobodna in uživa vsakršno podporo države.« (Knjižica »Ali, ali« št. 253. stran 28-2.)

Prav nič se ne udajamo iluziji, da bo po teh informacijah propaganda slovenskega klerikalizma in domobranstva manj divja in da se bo skušala dvigniti na višjo raven. Vendar pa verujemo v moč resnice. Verujemo, da bo nekaj ljudi, ki bodo brali ta poročila, izpregledalo. Razen tega hočemo storiti vse, da oni, ki vztrajajo v svoji lažnivosti in poniglavem potvarjanju dejstev, ne bodo imeli nobenega izgovora, da niso bili informirani tako po resnici kakor nam je dostopna.

Namen objave tega prevoda je, kakor rečeno informativen. Slej ko prej smo si namreč na jasnem, da moramo urejati razmerje države do cerkve tako, kakor to narekuje posebnost slovenskih razmer, iz slovenske kulturne in politične problematike in zgodovinske situacije.

Na osvobojenem ozemlju, januarja 1945.

Verska komisija pri SNOS

Poljanska c. 28
(Marjanišča)

Zveza prosvetnih delavcev in
nameščencev
PODRUŽNICA
osnovnih šol in šolskih domov
POLJANE - LJUBLJANA

V caristični Rusiji ni bilo svobode vesti in vere. Pravoslavna cerkev je bila enostavno kolo v državnem vladnem stroju. Poglavar cerkve je bil car. Škofje in duhovniki so prejeli plače od države in so opravljali državne službe. Njim je bilo n. pr. zaupano registriranje civilnih aktov (rojstev, porok, smrti) in brez krstnega lista, izdanega od duhovščine, ni mogel nihče obiskovati šole ali biti sprejet na delo.

V kodeksu ruskega cesarstva je bilo pisano: »V carski Rusiji je prva in prevladujoča vera krščanska, pravoslavna, vesoljnega vzhodnega obreda.«

Po členu 253. kazenskega carističnega zakona so bili pristaši sekt tako zvanih pneumatomahov, ikonoklastov, molokistov, judeistov, kakor tudi drugih heretičnih skupin, oropani vseh državljskih pravic, (političnih, lastninskih in drugih) in prisiljeni, da gredo v pregnanstvo.

Na stotine tisočev ljudi, ki niso bili nič krivi, je bilo preganjanih zaradi svojega verskega prepričanja, prisiljenih, da zapustijo svoja bivališča in iščejo varnosti v sibirskih gozdovih ali v inozemstvu.

Naslanjajoč se na cerkev, je carizem divje preganjal brezverce in materialistične znanstvenike. Veliki, naturalistično usmerjeni učenjaki svetovnega slovesa, K. Timirjazov, I. Secenov, in drugi so bili preganjeni zaradi svojih »bogoskrvnih idej«. Zelo znana knjiga Secenova »Refleksi možgan« je bila prepovedana. Isto usodo je doživela v Rusiji Haecklova knjiga »Die Welträtsel« in druge.

Boljševiška stranka, voditeljica ljudskega in revolucionarnega gibanja v Rusiji, se je z velikim pogumom dvignila proti divjaškemu carističnemu režimu in proti verskemu preganjanju. Boljševiška stranka se je borila za dosego demokratičnih pravic, med drugimi tudi za svobodo vesti.

Že leta 1903. je pisal V. I. Lenin: »Socialni demokrati zahtevajo, da naj ima vsakdo popolno pravico izpovedati kakršno koli vero. Med vsemi evropskimi državami so samo še v Rusiji in Turčiji ostali v veljavi sramotni zakoni proti osebam druge vere, različne od uradne proti shizmatikom, sektantom in judom. Ti zakoni ali kratkoma lo prepovedujejo kako vero, ali zabranjujejo njeno razširjenje, ali pa jemljejo osebam, ki se jih držijo, nekatere pravice. Vsi ti zakoni so krivični, zelo nasilni in zelo sramotni.

V svojih časopisih, letakih in pozivih so boljševiki grajali vsakršno omejevanje svobode vesti. Visoko so cenili borbo, ki jo je vodil veliki ruski pisatelj Lev Tolstoj za svobodo vere. Podpirali so poštene duhovnike, ki so protestirali proti despotizmu cerkve. Pomagali so pristašem raznih verskih sekt, da bi mogli na pravi način voditi borbo za versko svobodo v Rusiji.

Boljševiki so se vztrajno borili proti mračnjaštvu in za svobodo. Lenin je decembra 1905 v zvezi z vzponom revolucionarnega gibanja v deželi še enkrat podčrtal stališče socialnih demokratov proti veri, zahtevajoč ločitev cerkve od države.

»Država ne sme imeti nobenega opravka z vero,« je pisal Lenin, »verske službe ne smejo biti v zvezi z državno oblastjo. Vsakomur mora biti popolnoma na voljo dano, da lahko pripada kateri koli veri, ali pa ne priznava nobene, to je, da je ateist, kakor je navadno vsak socialist. Absolutno nedopustno pa je, da bi bila med državljani kakršna koli pravna razlika zaradi verskega prepričanja. Celo vsako omenjanje verske pripadnosti v uradnih dokumentih mora biti brez vsega odpravljeno. Ni dopustno nikako obdarovanje državne cerkve, nikako podpiranje cerkve ali verskih združenj z državnim denarjem, ker morajo biti združenja državljanov iste vere popolnoma svobodna in neodvisna od državne oblasti. Samo popolna ugoditev tem zahtevam lahko napravi konec tej prokleti in sramotni preteklosti, v kateri je bila cerkev v suženjski odvisnosti od države in ruski državljani v suženjski odvisnosti od državne cerkve, ko so bili v veljavi in so se izvajali inkvizitorski srednjeveški zakoni, ki so preganjali zaradi vere ali zaradi ateizma in delali nasilje človekovi vesti... Popolna ločitev cerkve od države, to je zahteva, ki jo socialistični proletarij stavi današnji državi in današnji cerkvi.«

Iste poglede na versko vprašanje je imel Leninov tovariš Stalin. V svoji knjigi »Marksizem in narodno vprašanje«, napisani leta 1913., je Stalin zapisal:

»V programu socialne demokracije je paragraf o verski svobodi. Po tem paragrafu ima vsaka skupina ljudi pravico, pripadati kakršni koli veroizpovedi: katoliški, pravoslavni itd. Socialna demokracija se bo borila proti vsakemu verskemu zatiranju, proti preganjanju pravoslavnih, katoličanov in protestantov. Socialna demokracija bo vedno protestirala proti preganjanju katolicizma in protestantizma, vedno bo branila pravice narodov, da smejo pripadati kateri koli veri.«

Čeprav je bila boljševiška stranka pristaš ateizma in je propagirala med množicami materialistično znanstveno naziranje, je vendarle od začetka svojega gibanja pa do revolucije 1917, to se pravi ves čas, ko je bila pod carističnim režimom, zahtevala ločitev cerkve od države in svobode vesti ter se je borila proti vsakršnemu verskemu zatiranju.

Oktober leta 1917. je prišla oblast v roke sovjetov delavcev, kmetov in vojakov. Nekoliko pozneje, januarja 1918, je bil objavljen zakon sovjetske vlade o ločitvi cerkve od države. Navedimo v celoti tekst tega odloka:

1. Cerkev je ločena od države.

2. V mejah republike je prepovedano izdati kakršen koli zakon ali krajevno odločbo, ki bi ovirala ali omejevala svobodo vesti ali pa bi določila prednost ali privilegij v zvezi z vero, ki ji državljani pripadajo.

3. Vsak državljan lahko izpoveduje kakršno koli vero ali pa nobeno. Vsako omejevanje pravic, motivirano po kakršni koli veroizpovedi ali po neizpovedovanju kakšne veroizpovedi, je odpravljeno.

Pripomba: v vseh uradnih aktih so ukinjene vse navedbe o pripadnosti ali nepripadnosti h kateri koli veri.

4. Prireditve države ali drugih javnih ustanov, pravnih in socialnih, ne spremlja nikak verski obred.

5. Svobodno izvrševanje verskih funkcij je zagotovljeno vse dotlej, dokler ne moti javnega reda in ni v zvezi z nasilnim prilaščanjem državljanskih pravic sovjetske republike. V takih primerih imajo krajevne oblasti pravico, da podvzamejo vse mere, ki so potrebne, da se zagotovi varnost in javni red.

6. Nihče se ne more odtegniti svojim državljskim dolžnostim pod pretezo svojih verskih nazorov. Dopustne so za vsak primer posebej izjeme na podlagi pravdoreka ljudskega sodišča, ali pa pod pogojem, da se ena državljska obveznost nadomesti z drugo.

7. Verska prisega je odpravljena. V neobhodnih primerih je zahtevati samo slovesno zaobljubo.

8. Akte o stanju prebivalstva izdajajo izključno civilne oblasti: priglaševalni urad in urad za vpisovanje porok.

9. Šola je ločena od cerkve. V vseh javnih in državnih šolah pa tudi v privatnih šolah, kjer se poučujejo predmeti splošne izobrazbe, verski pouk ni dovoljen. Državljeni lahko poučujejo in študirajo verska vprašanja samo privatno.

10. Vsa cerkvena in verska združenja so podvržena splošnim predpisom o združenjih in zasebnih društvih. Ne uživajo nikakega privilegija in nobene podpore ne od strani države in ne od njenih krajevnih in samoupravnih ustanov.

11. Ni dovoljeno nabiranje ali plačevanje obveznih zneskov v prid cerkvenim ali verskim združenjem, kakor tudi niso dovoljene prisilne mere ali kaznovanje od strani teh združenj nasproti njih članom.

Dovolj je prebrati ta dokument, ki tvori vse do danes temelj vse zakonodaje o cerkvi, da spoznamo, s kakim širokim duhom zmernosti in svobode je prešinjten od prve do zadnje vrste v vsem, kar zadeva vero in cerkev.

Odlok o ločitvi cerkve od države je naredil konec samovoljnosti pravoslavne cerkve, ki je bila v Rusiji na prvem mestu in jo ukazovala. Cerkev je postala združenje vernikov, privatno in prostovoljno, neodvisno od države. Od tega trenutka ni cerkev izvrševala več nobene javne državne funkcije. Duhovščino ne plačuje država, ampak verniki s svojimi prostovoljnimi prispevki. Prvikrat v zgodovini Rusije je tako, da ni nihče v nevarnosti, če je brez vere ali pa veruje v Boga na drugačen način, kakor hoče vesoljna pravoslavna cerkev. Zato so mnogi prenehali s skrivanjem svojih nazorov o verskem vprašanju in so jasno priznali svoje prepričanje.

Pošteni duhovniki so z zadovoljstvom sprejeli sovjetski zakon o ločitvi cerkve od države in so priznali pravilnost politike boljševiške stranke z ozirom na versko vprašanje.

Vendar so se našli v prvih letih življenja mlade sovjetske države med duhovniki — posebno v visoki hierarhiji — mnogi, katerim ni šlo v račun uničenje carizma in nastop sovjetskega režima. Ti duhovniki so videli v ločitvi cerkve od države preganjanje in so označevali boljševike za antikriste.

Bilo je naravno, da je morala sovjetska vlada podvzeti potrebne mere, da je napravila konec delovanju teh sovražnikov ljudstva in da je kaznovala vse, ki so se posluževali vere, da bi vodili politično protirevolucionarno borbo. V istem času pa je SZ vztrajno nadaljevala svojo linijo v verskih zadevah in se je strogo držala načela o svobodi vesti.

Po zakonu iz januarja 1918 o ločitvi cerkve od države je sovjetska vlada razglasila vrsto novih zakonov, odredb in navodil, ki so razlagali ta dekret in istočasno podrobneje določevali pravice in dolžnosti verskih združenj in skupin v SZ. Navedimo nekaj odlomkov in odredb.

V zakonu z dne 8. aprila 1929 n. pr. lahko beremo sledeče člene:

Člen 10., 1. del. »Da zadoste svojim velikim potrebam, morejo dobiti verniki, člani verskega združenja, brezplačno posebno poslopje za bogočastje na podlagi pogodbe, sklenjene z Izvršnim odborom okraja, okrožja ali pa mestnega sovjeta.«

Člen 24. »Sklicatelji kakega kongresa, zborovanja ali verske konference in njega organizatorji morejo biti: združenja ali skupine vernikov, izvršni organi teh združenj ali pa kongresov samih.«

Člen 45. »Na prošnjo verskih združenj je mogoče dovoliti zidanje novih cerkva, pod pogojem, da je zadoščeno vsem tehničnim predpisi o zidanju poslopij.«

Člen 57., 1. del. »V poslopijih, ki služijo bogočastju, ali pa v lokalih, ki so urejeni za ta namen, če le odgovarjajo vsem tehničnim, gradbenim in zdravstvenim zahtevam, se vršijo bogoslužni sestanki vernikov, združenih v združenjih ali skupinah, brez vsakega prehodnega naznanila in ni treba dovoljenja vladnih oblasti.«

Člen 60. »Za verske procesije, ki so sestaven del verskih funkcij in ki se vršijo tako v mestih, kakor v vaseh okrog bogoslužnega poslopja, niso potrebna predhodna dovoljenja ali posebna oznanila vladnih oblastev, pod pogojem, da te procesije ne dezorganizirajo normalnega prometa na cestah.«

V navodilu št. 328 Ljudskega komisariata za notranje zadeve v Rusiji z dne 1. oktobra 1929, ki ima za predmet vprašanje pravic in dolžnosti verskih združenj, beremo sledeče odredbe:

»Da bi mogli državljani istega kulta, istega veroizpovedanja, iste tendence ali sekte skupno prakticirati svoje versko prepričanje, je dovoljen vsem državljanom, ki so dopolnili 18 let, ustanoviti versko združenje ali skupino vernikov.

Verniki, ki so člani združenja ali verske skupine, smejo:

- a) opravljali verske obrede,
- b) organizirati molitve in splošne shode vernikov,
- c) upravljati premoženje, ki služi namenom kulta,
- d) sklepiti pogodbe zasebno pravnega značaja, ki zadevajo upravo kulturnega premoženja in izvrševanje verskih ceremonij,
- f) imenovati duhovnike, ki naj opravljajo verske funkcije.

Kongresi in krajevna verska zborovanja v republiki, v vsej Rusiji in v vsej Uniji se lahko vrše z dovoljenjem:

a) upravne sekcije okraja ali avtonomne pokrajine, če obsega kongres ozemlje okraja ali avtonomne pokrajine;

b) krajevne ali pokrajinske sekcije, če gre za krajevni ali pokrajinski kongres, ali če obsega kongres teritorij dveh ali več okrajev ali avtonomnih pokrajin.

Versko združenje ali skupina vernikov se lahko razide na podlagi sklepa občnega zbora članov združenja ali skupine same.

V primeru take odločitve mora biti državni organ, ki je registriral združenje ali versko skupino, v teku sedmih dni o tej stvari obveščen.

Dejstvo popolne verske tolerance v SZ in čim širše svobode vesti ne izpričuje samo zakonodaja, ampak tudi praksa in sama aktivnost verskih orga-

nizacij. Poglejmo kakšne in kolikere različne tendence so svobodno eksistirale in še eksistirajo v SZ: pravoslavni (pristaši stare in nove cerkve), ukrajinska pravoslavna cerkev, georgijska cerkev, monoteisti, shizmatiki, armeno-gregorijanci, katoličani, luteranci, anabaptisti, baptisti, litoralisti, fedesejevisti, filipavisti, evangelisti, meunoniti, adventisti, presbiterjanci, pneumatohi, molokani, jehovisti, flagelanti, neo-izraeliti, salteristi, temporanti, tolstojanci, malevanisti, fiodorovisti, mohamedanci, suniti, šiiti, bekaisti, izmaeliti, budisti, lamisti, Samaniti itd.

Vse te verske skupine svobodno priznavajo svojo vero in opravljajo svoje verske funkcije.

Sovjetska vlada ne dela nikake razlike med državljani, pa naj bi bili kakršnega koli veroizpovedanja. Iz sovjetskih uradnih dokumentov — potnih listov, rojstnih listov itd. — je odstranjena vsaka opomba o pripadnosti k tej ali oni veri. O tem se ne sprašuje niti pri ljudskem štetju. Da človek dobi delo ali je pripuščen v šolo, se ne zahteva nikakšen dokument o verski pripadnosti. Vsi verniki brez razlike veroizpovedi, kakor tudi brezverci, so pred zakonom enaki. Nobena cerkev, nobena vera ne uživa posebnih koristi ali privilegijev v primeri z drugo. Sovjetska država brani pravice in svoboščine vseh verskih združenj ter kaznuje in ovira vsak poizkus, ki bi hotel zabraniti vernikom njihovo veroizpovedanje.

V SZ se obhajajo prazniki pravoslavne cerkve po njenem koledarju, to se pravi, po starem julijanskem koledarju, ki zaostaja za 13 dni za gregorijanskim. Druge verske organizacije imajo zopet svoje koledarje, na katere se opirajo pri obhajanju svojih praznikov in verskih ceremonij (muslimani, judje itd.). Nihče ne brani vernikom obiska verskih opravil na določene dneve, molitev, verskih ceremonij, n. pr. posta, blagoslova, velikonočnih kolačev itd. V SZ je dan počitka nedelja (praznik kristjanov), v vzhodnih republikah pa petek (praznik muslimanov). To dokazuje spoštovanje, ki ga ima sovjetska vlada pred verskimi izročili ljudstva.

Sovjetska vlada ne prepoveduje pokopavati mrlične po obredih raznih veroizpovedi, postavljati na grobove križe, spovedovati in obhajati bolnike v bolnicah. Tudi v krematorijih imajo mrličevi sorodniki vse možnosti, da dajo opraviti pogrebne svečanosti, če to žele. Sovjetska vlada ne prepoveduje niti takih verskih navad, kot je uporaba gostega zagrinjala na obrazu, kakor je običaj pri ženskah na vzhodu, ali pa obreza (kakor imajo navado muslimani in judje za svoje fantke). Sovjetska vlada ne obvezuje vernikov, da bi morali te in take navade sprejeti, pa tudi ne odpravlja po upravni poti takih zakoreninjenih verskih običajev. Sovjetska vlada prepoveduje samo tiste obrede, ki imajo izrazito fanatičen značaj in imajo za posledico okvaro ali pohabljenje osebe.

Sovjetska oblast ne dela nobenih težkoč in si more vsaka verska organizacija izbrati tisto obliko notranjega življenja, ki ji najbolj odgovarja. Mnoga verska združenja obrobni pokrajini so povsem neodvisna od kakršnega koli svojega središča in jih vodijo njih škofje in pridigarji. Vendar je v SZ več verskih tendenc, ki imajo tudi svoje centralne organe. K tem organizacijam se prištevajo: pravoslavna cerkev, na čelu katere je patriarh in sv. sinod; obnovljena pravoslavna cerkev s poglavarjem metropolitom Vedjenskim in sinodom; sekta krščanskih evangelistov, ki jo vodi svet za vso Rusijo; muslimansko duhovno centralno vodstvo, na čelu katerega je mufti, bivajoč v Ufi;

gregorijansko armenska cerkev, ki jo vodi Katolikos v mestu Etemiazin; georgijska cerkev, ki ji načeluje Katolikos, in druge.

Župnija je temeljno jedro pravoslavne cerkve. Vodi jo župnijski svet, ki je navadno sestavljen iz 20 oseb. Župnijski svet uporablja brezplačno, na podlagi pogodbe, sklenjene s sovjetskimi vladnimi organi, kulturno poslopje in odgovarja za njega vzdrževanje. Svet izbira izmed svojih članov predsednika, tajnika in blagajnika. Volitve se vrše vsako tretje leto. Župnije so združene v škofije. Na čelu vsake škofije, (ki je navadno na teritoriju pokrajine) je nadškof. Vsej pravoslavni cerkvi pa načeluje patriarh.

Druge verske organizacije — med njimi muslimanske, judovske in druge, — ki so bile za časa carizma kruto preganjane, so upravljane v skladu s svojimi običaji in uživajo popolno samoupravo. Tako imajo muslimani SZ svojega poglavarja v osebi muftija iz Ufe v osrednjem duhovno upravnem svetu muslimanov, v imanih in v muktašilih. V mestih, culih in kislakih centralne Azije, Kavkaza, Transkavkazije in v drugih krajih — (med drugimi v Moskvi) se zbirajo verniki svobodno v mošejah, opravljajo svoje obvezne molitve, se postijo in berejo Koran.

Judovski verniki, zbrani v verskih združenjih (v Moskvi in v drugih mestih), opravljajo v svojih sinagogah obrede svojega kulta, čitajo javno sveto pismo, se drže svojih običajnih postov in praznujejo svoje praznike. Na željo njihovih sorodnikov se mrličji ne pokopavajo na skupnih pokopališčih, ampak na posebnih judovskih.

Mnoge verske organizacije so izdajale in izdajajo svojo periodično in neperiodično versko literaturo. Pravoslavna cerkev izdaja »Časopis moskovske patriarhije« in je poprej izdajala revijo »Blagovest«, »Glas pravoslavne Ukrajine« in »Živo cerkev«.

Vrsta verskih publikacij se je tiskala tudi v provincialnih in pokrajinskih središčih, tako n. pr. »Časopis samarske eparhije«, »Časopis eparhije v Tuli«, »Cerkveni časopis za Ural«.

V različnih periodah so izhajale revije raznih sekt: »Baptist«, »Blagovestnik«, »Vestnik duhovnih kristjanov«, »Glas resnice«, »Zedinjenje«.

Shizmatiki so izdajali revije: »Vestnik vseruske zveze Primorja«, »Glas cerkve«.

Poleg tega so v času vojne sovjetskih narodov proti Hitlerjevi Nemčiji izdali ob raznih prilikah vrsto letakov in pozivov na vernike: 22. junija 1941 ob priliki izdajalskega napada fašistov na SZ; za božične praznike 1941, za Veliko noč 1942, ob prvi obletnici domovinske vojne itd. Poudariti je treba dalje publiciranje znatne zbirke člankov, kakor jo je izdal moskovski patriarh leta 1942.: »Resnica o veri v Rusiji« (460 strani, naklada 50.000 izvodov) in knjigo Nikolaja, metropolita Kijeva in Galicije, o položaju vere in cerkve v SZ.

Popolno versko toleranco in svobodo vesti v SZ spričujejo tudi mnoga druga dejstva. V obrtnih zadrugah, kjer se izdelujejo otroške igrače, delajo tudi velikonočne igrače in barvana velikonočna jajca. V posebnih skladiščih prodajajo brokate, cerkvene predmete in paramente. Državne organizacije nabavljajo ljudem opresne kruhe in druge velikonočne slaščice. Verska združenja dobivajo potrebni material za popravilo kulturnih poslopij (cerkev, katedral), električno energijo itd. V času verskih kongresov skrbijo za lokale, namenjene

delegatom, za živež in za transport državne organizacije in zadruga. V državnih tiskarnah izhajajo himne in verske revije, zbirke člankov in druge publikacije raznih verskih skupin.

Nedotakljivost dekreta z dne 23. januarja 1918 je bila znova potrjena z Ustavo SZ, sprejeto leta 1936. V 124. členu te Ustave je rečeno: »Da se zagotovi državljanom svoboda vesti, je v SZ cerkev ločena od države in šola od cerkve. Svoboda veroizpovedovanja in svoboda protireligiozne propagande je priznana vsem državljanom.

Stalinova Ustava je prinesla s seboj novo spremembo volivnega sistema. Določila je, da imajo vsi državljani (od 18 leta naprej) pravico voliti državne organe, tudi duhovniki. Pred sprejetjem Stalinove Ustave so bili duhovniki začasno brez volivne pravice. Ta ukrep ni bil naperjen naravnost proti duhovščini, ker so bile poprej tudi nekatere druge kategorije prebivalstva, ki so se v preteklosti pokazale sovražne sovjetskemu sloju delavcev in kmetov, izključene od volitev. Leta 1936. so med ljudsko razpravo o osnutku Stalinove Ustave nekateri predlagali, da bi se duhovščini, bivšim belogardistom, vsem bivšim aristokratom in vsem, ki ne vršijo socialno koristnega dela, vobče ne dala volivna pravica. Kot varianto tega predloga so hoteli nekateri, da bi se državljanom teh kategorij volivna pravica omejila tako, da bi sicer smeli voliti, ne pa biti voljeni.

Stalin, poročevalec Komisije za Ustavo na VIII. izrednem kongresu sovjetov SZ, je podčrtal enotnost imenovanega predloga:

»Mislim« — je dejal Stalin v svojem poročilu, — »da je treba predlog odkloniti. Ljudi, ki ne delajo in druge izkoriščajo, sovjetska oblast ni za vse večne čase oprala volivne pravice, ampak samo začasno, za neko gotovo dobo. Bil je čas, ko so ti elementi vodili odprto borbo proti ljudstvu in so se upirali sovjetskim zakonom. Sovjetski zakon, ki jim je odvzel volivno pravico, je bil odgovor sovjetske oblasti na to borbo. Od takrat je preteklo precej časa. V dobi, ki je za nami, smo dosegli, da so bili izkoriščevalski razredi odpravljeni in je postala sovjetska oblast nepremagljiva sila. Ali ni prišel sedaj čas, da spremenimo ta zakon? Mislim, da je prišel. Pravijo, da je stvar nevarna, ker se lahko vrinejo v najvišje organe naše zemlje elementi, ki so sovražni sovjetskemu režimu, bivši belogardisti, duhovniki in drugi. Toda zakaj bi se prav za prav bali? Če se bojiš volkov, ne hodi v gozd. Predvsem, niso vsi bivši kulaki, belogardisti ali duhovniki sovražni sovjetski oblasti. Če bo ljudstvo tukaj ali tam izvolilo elemente, ki so sovražni, bo to pomenilo, da je bilo naše agitacijsko delo zelo slabo organizirano in da smo tako sramoto popolnoma zaslužili. Če pa bo naše agitacijsko delo opravljeno na boljševiški način, ljudstvo ne bo dopustilo, da bi sovražni elementi prodrli v njegove najvišje organe. To pomeni, da je treba delati in ne stokati, delati in ne pričakovati, da se nam bo vse naredilo kar samo od sebe z uradnimi dekreti. Lenin je od 1919. leta dalje večkrat razlagal, da ni daleč čas, ko bo sovjetska oblast uvedla splošno volivno pravico brez sleherne omejitve. Pazite: brez sleherne omejitve. Tako je govoril, ko tuja vojaška intervencija še ni bila likvidirana in je naša industrija in naše poljedelstvo bilo v obupnem stanju. Od takrat je preteklo 17 let. Tovariši, ali ni čas, da uresničimo to Leninovo napoved? Mislim, da je čas.«

Na Stalinov predlog je VIII. izredni kongres sovjetov SZ zavrnil tudi predlog, da naj se verski kulti prepovedo. »Mislim, da je treba ta predlog zavreči« — je dejal Stalin — »kar ni v skladu z duhom naše Ustave.«

V knjigi »Resnica o veri v Rusiji«, ki so jo napisali voditelji pravoslavne cerkve, se politika boljševiške strani in sovjetske oblasti v zadevi verskega vprašanja takole ocenjuje:

»Dekret o svobodi vesti, ki ga je izdala sovjetska oblast že januarja 1918, garantira vsaki verski družbi, torej tudi naši pravoslavni cerkvi, pravico in možnost, da eksistira in se drži svojih lastnih verskih običajev, ki so v skladu z zahtevami vere, samo da to ne ovira javnega reda in ne krši pravic drugih državljanov. Ta dekret je bil ogromne važnosti za ozdravljenje notranjega življenja cerkve. Dekret sovjetske oblasti o svobodi vesti, o svobodi izpovedovanja kakršne koli vere, je rešil cerkev dolgotrajnega nasilja, zunanjega varstva. To je imelo odrešilen vpliv na notranje življenje cerkve. Dekret daje svobodo in garantira njeno nedotakljivost vsem verskim združenjem... Ne, cerkev se ne more pritoževati nad sovjetsko oblastjo.«

24. decembra 1941 je dopisnik agencije »Associated Press« naslovil na enega izmed duhovniških dostojanstvenikov v SZ, na nadškofa Andreja, sledeče vprašanje: »Kako daleč je sedaj v SZ omejena svoboda veroizpovedanja?« Nadškof mu je odgovoril: »Sovjetska oblast ni nikoli omejevala svobodo veroizpovedi. Sovjetska vlada se drži zvesto načela verske tolerance za vse vere, in ta verska toleranca je potrjena v posebnem členu Ustave. Sovjetska vlada je podvzela represivne mere proti tistemu delu duhovščine in vernikov, ki je razvijal kako delavnost, naperjeno proti obstoječemu sovjetskemu režimu, ne pa radi njihovega verskega prepričanja. Ne smemo pozabiti, da je bila pravoslavna cerkev pred revolucijo v službi carističnega režima in je uživala mnogo privilegijev in koristi (posebno visoki kler). Zato se je duhovščina težko odpovedala svojim prednostim. Drugi so živeli v upanju, da bo prišlo do uničenja sovjetske oblasti in so tudi sami delovali proti njej. Bilo je naravno, če sovjetska vlada ni mogla drugače, kakor da je kaznovala te ljudi.« Margaret Bourke White izjavlja v svoji knjigi »S fotografskim aparatom preko Rusije v vojni«, da se je razgovarjala z verniki in duhovniki, in da so ji tako eni kakor drugi dejali: »Mi smo svobodni, nihče nam ne prepoveduje služiti Bogu.«

Wallace Carroll prihaja v svoji knjigi »V čem smo z Rusijo edini« po opisu razgovorov, ki jih je imel z verniki in duhovščino v SZ, do zaključka, da nimajo ti nikake pritožbe proti SZ. Na vprašanje, ki ga je Carroll stavil metropolit (poznejšemu patriarhu) Sergiju z ozirom na položaj vere in cerkve v SZ, je ta odgovoril, da »v SZ nihče ne vznemirja vernikov« in »da ima cerkev dovolj materialnih sredstev, tako da ima celo namen poslati nekaj denarja pravoslavni cerkvi v Združenih državah in tako nekoliko olajšati njeno neprijetno finančno stanje.« Sergij je tudi izjavil, da nima cerkev v SZ nikakih težav pri vzgoji novih duhovnikov.

Proti sredini septembra 1943, kmalu po izvolitvi moskovskega in vse-ruskega patriarha, je obiskal Moskvo kot gost pravoslavne cerkve iz Yorka, dr. Ciril Forster Garbett. V desetih dneh, ki jih je preživel v SZ, je imel nadškof priliko, da se je mogel v prisotnosti britanskega poslanika v SZ, g. Archibalda Clark Kerra, privatno razgovarjati s komisarjem za zunanje zadeve V. M. Molotovom. Nadškof, ki je v času svojega obiska v SZ obiskal skupno s svojimi kaplani samostan Novi Jeruzalem ob Istri, se je osebno prepričal o strašnem razdejanju, ki so ga nemški fašistični barbari zagrešili nad tem starodavnim in veličastnim spomenikom cerkvenega stavbarstva.

Po besedah revije »Britanski zaveznik«, ki je organ informacijskega ministrstva Velike Britanije in ga izdaja Tiskovni urad angleškega poslanštva v Moskvi, je nadškof iz Yorka ob svoji vrnitvi iz Moskve v London potrdil pravltnost trditve, da vlada v SZ popolna verska toleranca in svoboda vesti.

O svobodi vesti v SZ se govori tudi v naslednjem odlomku že citirane knjige »Resnica o veri v SZ«:

»Res je, kakor je znano, da se vrši v Rusiji protiverška propaganda, svobočina, katero garantira tudi Ustava. Tudi je znano, da je protiverska ideologija ideologija Komunistične stranke. Gotovo ta okolnost cerkev žalosti. Vendar je istočasno treba povedati, da protireligiozna propaganda v SZ nikakor ne okrnjuje in ne omejuje pravic vernikov.«

Naziranje boljševiške stranke kot znanstveni nazor zanikuje vero v nadnaravnost, v čudeže, izključuje možnost verske razlage naravnih in družbenih pojavov. Vendar ni boljševiška stranka kljub svojemu negativnemu odnosu nasproti veri kot nazoru nikoli imela in nima za pravično, da bi se po upravni poti borila proti veri.

Leta 1924. je XIII. kongres Komunistične boljševiške stranke podčrtal važnost tega vprašanja.

»Potrebno je, da odločno odstranimo vsak poskus borbe proti verskim predsodkom z upravnimi merami, kakor je n. pr. zapiranje pravoslavnih cerkva, mošej, sinagog, molilnic, katoliških cerkva itd. Protiverska propaganda sme imeti izključno le značaj materialistične razlage naravnih in družbenih pojavov... Treba je biti kar najbolj pazljiv, da ne bodo žaljena religiozna čustva vernikov.«

Ta dolžnost je podčrtana z vso odločnostjo tudi v programu boljševiške stranke, v katerem je rečeno: »Neobhodno potrebno je, skrbno se izogibati kakršne koli žalitve religioznih čustev vernikov, ker bi se s tem ne doseglo nič drugega, kakor okrepitev verskega fanatizma.«

Sovjetska vlada strogo kaznuje vse tiste, ki ovirajo vernike, da bi se posluževali svojih pravic, kakor jih daje zakon. V kazenskem zakoniku ruske federativne socialistične republike je poseben člen, člen 125., v katerem je rečeno:

»Vsako oviranje izvrševanja verskih obredov, ki ne motijo javnega reda ali pa niso v zvezi z uzurpiranjem državljskih pravic, se kaznuje s prisilnim delom do 6 mesecev.«

Sovjetska vlada strogo pazi, da protiverska propaganda ne žali in ne moti religioznih čustev vernikov. Vprašanje protiverske propagande v SZ je predvsem delo razširjanja znanstvenega spoznanja med ljudskimi množicami, delo v duhu vzgoje k znanstvenemu nazoru. To je glavno sredstvo, glavna metoda protiverske propagande v SZ in posebej metoda »Zveze bojujočih se brezbožnikov«. Sovjetska vlada ni nikoli ustvarjala predpravil za organizacijo brezbožnikov v nasprotju s kakršnim koli cerkvenim organizmom. »Zveza brezbožnikov« je popolnoma svobodna organizacija, ki dobiva svoja sredstva iz prostovoljnih prispevkov članov.

Poljanska c. 28
(Marjanišče)

Izdajalski napad na SZ, kakor ga je izvršila Hitlerjevska Nemčija 22. junija 1941, je v temeljih spremenil položaj v deželi. V začasno zasedenih pokrajinah so začeli fašisti že prve dni svoje zasedbe dušiti svobodo vesti, preganjati duhovščino in sramotiti vero. Citirajmo vrsto dejstev, vzetih kar slučajno

iz ogromnega materiala, ki ga je objavilo periodično časopisje in ki so ga potrdili sto tisoči prič vernikov samih in ki ga potrjujejo uradni akti.

V kraju Ilinskoje, pokrajina Tula, so n. pr. napadalci razbili ikone kolhoznikov, da bi jih uporabljali za drva. V mestu Plavsk je bila cerkev spremenjena v ječo in mučilnico. V krajih Semenovskoje in Ivanovskoje, v pokrajini Moskva, so cerkve uporabljali za koncentracijska taborišča. V krajih Oskovnino, Paporotka, Novo Pokrovskoje, Jevljava, v pokrajini Tula v krajih Kočargino, Litkino, v pokrajini Moskva ter v drugih krajih in mestih, ki so jih zasedli nemški fašistični barbari, so bile cerkve spremenjene v prave pravcate hleve. Vsa cerkvena oprava, ikone, oltarji itd., vse je bilo razdejano.

Duhovnik kraja Iklinskoje, v pokrajini Moskva, Ambrozij Ivanov, pripoveduje: »Pred prihodom Nemcev je bila cerkev v popolnem redu. Nemški oficir mi je naročil, naj odstranim iz cerkve vso opremo. Ponoči so prišle čete, so jo zasedle in so v nji namestile svoje konje. Nemški vojaki so takoj začeli lomiti in uničevati, kar je bilo v cerkvi. Iz svetišča so naredili pravo jamo razbojnikov.«

V noti ljudskega komisarja za zunanje zadeve V. M. Molotova z dne 6. januarja 1942 »o splošnem ropanju, ubijanju prebivalstva in o nedopovedljivih krutostih, ki so jih zagrešile nemške oblasti na zasedenem sovjetskem teritoriju« je citirano sledeče dejstvo: V mestu Lwow je bilo 32 delavk iz tovarne oblek posiljenih in potem ubitih od nemških SS-ovcev. Pijani nemški vojaki so vlačili v Kocziusczkov park dekleta in mlade žene iz Lwowa in jih divjaško posiljevali. Stari duhovnik V. L. Pomaznev, ki je z razpelom v roki poskušal preprečiti, da bi dekleta ne bila posiljena, je bil od fašistov neusmiljeno pretepen. Strgali so mu sutano s telesa, požgali so mu brado in so ga prebodli z bajonetom.«

Hitlerjanci uničujejo in razbijajo zgodovinske in umetnostne vrednote vernikov. Slaven zgodovinski in verski spomenik sovjetskega ljudstva je bil samostan Novi Jeruzalem ob Istri, ustanovljen leta 1654. in v 18. stoletju obnovljen od velikih arhitektov Kazakova in Rastreljaja. Ta neprekosljivi zgodovinski spomenik so Nemci spremenili v kup razvalin. V starodavnem ruskem mestu Starica so hitlerjevci zažgali samostan, pozidan v 16. stoletju. Med njegovimi razvalinami so bila najdena trupla golih, mučenih rdečih vojakov-ujetnikov.

Pismo muslimanskega duhovnika Imana Suleimana popisuje v strašnih barvah sramotitve, ki so jih nemški fašisti zagrešili nad verskim čustvom krimskih Tatarov. Pismo temelji na izpovedi očitvidcev, ki se jim je posrečilo zbežati iz nemškega ujetništva.

»Pred nekaj dnevi«, piše Sulejman nekemu Khasretu, »sem poslušal pripovedovanje dveh muslimanov, ki sta pribežala iz okupiranih pokrajin krimske republike. Kar sta mi povedala, je vzbudilo in razplamtelo mojo muslimansko dušo, da sem sklenil pisati Vam o tem. Eden teh muslimanov je iz ‚aula‘ Gazis, ki leži v bližini Bahčiseraja. Ko so Nemci zasedli Bahčiseraj, ni zbežal, ampak je ostal v svojem ‚aulu‘, da je delal kot paznik v neki zadruzi. Imenuje se Sia-Etdin. Pripovedoval mi je, kar sledi:

Nemci so takoj od prvega dne svojega prihoda na Krim začeli ovirati vse verske ceremonije, ki so v rabi pri krimskih Tatarih. V kraju, kjer je stanoval Sia-Etdin, v ‚aulu‘ Gazis, so Nemci zbrali vse starčke in so jim ukazali, da

snamejo tatarske čepice in halje in da si obrijejo brado. Prepovedali so obred, ki se izvrši nad novorojencem po muslimanskih postavah. Na zapoved nemške komande je bil oče nekega novorojenca poslan k nemškemu duhovniku, ki je dal otroku nemško ime. Nemci so zažigali svete mošeje, historične predmete in grobove svetnikov, ohranjene še iz časov Kana, in zaradi katerih je ‚aul‘ Gazis zaslužil svoje ime (častitljivi). Gazis je bil sveto mesto vseh krimskih muslimanov. Tja je zahajalo na tisoče muslimanov.

V ‚aulu‘ Ča-Sala je neki starček molil večerno molitev. V tem trenutku je vstopil nemški vojak, ga zgrabil za vrat in odvlekel na cesto. Prav takrat se je peljal mimo nemški oficir. Starček se je obrnil nanj, pritožujoč se nad vojakom. Tedaj je oficir ukazal, naj se zbere prebivalstvo vsega ‚aula‘, in je v navzočnosti vsega ljudstva dal starčka preteptsti, grozeč zbranim, da bo storil tako z vsakim, ki bi se pritožil nad nemškimi vojaki.

V aulu Sadre-Task so nemški vojaki popolnoma slekli skupino muslimanov, ki so se bili zbrali v mošeji, da bi molili, in so jih tako gole vodili okrog po cestah.

Govorim vam samo o stotem delu tistih krutosti, o katerih mi je govoril Sia-Etdin. Te stvari so naredile name tak vtis, da jih ne morem popisati vseh naenkrat. Z vsem srcem preklinjam te škorpijone, sovražnike človeštva.

Sem že star. Pred zasedbo Krima po Nemcih sem bil iman v aulu Khair-Sat. Bil sem v svetih mestih: v Meki in Medini. In nisem mogel brez zgražanja poslušati pripovedovanja o zločinih, ki so jih zagrešili Nemci.«

Tisoče in tisoče podobnih zločinov je registrirala Državna komisija za raziskovanje fašističnih zločinov. Nikolaj, metropolit Kijeva in Galicije, je eden izmed članov te komisije.

* * *

V SZ so tako verni, kakor neverni, prešinjeni z gorečim patriotičnim čustvom in z željo, čimprej uničiti fašistične razbojnike. Nikolaj, metropolit Kijeva in Galicije, ki je za časa vpada bil v vzhodni Ukrajini, pravi: »Mj smo osebno opazovali ta veliki versko patriotični vzpon v mnogih krajih vzhodne pokrajine. Verno ljudstvo je takoj napolnilo cerkve, da bi molilo za zmago. Ramo ob rami z drugimi državljani so se verniki krčevito uprli sovražniku in so se javljali v Prostovoljno ljudsko milico. Takoj so začeli z udeležbo pri organiziranju partizanskih organizacij v sovražnikovem zaledju.

Verski patriotični vzpon sovjetskega ljudstva, njegovo sovraštvo do fašističnih napadalcev, je v veliki meri usmerjalo značaj delovanja verskih organizacij v času vojne za obrambo domovine pred hitlerjansko Nemčijo.

22. junija 1941 je metropolit Sergij, namestnik patriarha, zapisal v svojem pismu duhovnikom in vernikom pravoslavne cerkve: »Ni prvič, da je ruski narod prisiljen odbiti sovražnikov napad in ni prvič, da jih tepe. Ne omadežujmo s sramoto slavnega imena svojih prednikov, mi pravoslavni, sorodniki jim po krvi in veri.«

To pismo se končuje z besedami: »Kristusova cerkev blagoslavlja vse pravoslavne, ki se udeležujejo obrambe naše domovine. Gospod nam bo dal zmago.«

V skladu s tem pismom metropolita Sergija so bile v vseh cerkvah dežele opravljene molitve za zmago ruskega orožja, vršile so se pridige in dajala navodila. Slovesno je bila razglašena za pravoslavno cerkev nemožnost ka-

kršnega koli sporazuma s fašisti in nemožnost, da bi bil iz rok sovražnikov sprejet kakršen koli privilegij ali kakšna ugodnost.

Jeseni 1941, ko so se Nemci bližali vratom Moskve, se je metropolit Sergej z novim pismom obrnil do svojih vernikov: »Sovražnik je močan, toda Bog Rusov je velik«, je pisal metropolit Sergej. V svojih pozdravnih brzojavkah ob priliki 25. obletnice Velike revolucije so patriarhov namestnik Sergej, Nikolaj, metropolit Kijeve in Galicije, Kalistratos, Katolikos in patriarh Georgije, Samuel Čobrutski, voditelj hebrejske skupine v Moskvi in Gabdrakaman Rasulov, mufti Centralnega vodstva muslimanov v Ufi, izrazili željo, da bi bili hitlerjanci takoj uničeni in »sveto ozemlje naše Rusije« osvobojeno. Sergijev poziv nadškofom, škofom in župnijskim edinicam pravoslavne cerkve o potrebi zbiranja sredstev za zgraditev letal in tankov za kolono Dimitrija Donskega je sovjetski patriotizem.

V pozivu je bilo rečeno: »Naj bi naša duhovniška kolona nosila na sebi blagoslov naše pravoslavne cerkve, njeno neprestano molitev za uspehe ruskega orožja. Nas vse tolaži zavest, da ne stojimo ob strani, da se po svojih močeh in sposobnostih udeležujemo svetega dela za rešitev domovine.«

Vsote, ki jih je prispevala duhovščina v fond za obrambo SZ, kažejo popolno skladnost s tem stališčem. Poleg osebnih darov za zgraditev tankov in letal je duhovščina v sporazumu z župnijskimi sveti organizirala denarne zbirke in zbirke zimske obleke za bojovníke RA. Pred vojno so duhovniki in verniki darovali velike vsote za Fond obrambe. Župnik katedrale Elovovski (Moskva) je daroval 100.000 rubljev, njegova katedrala 300.000 rubljev; moskovska patriarhija 100.000 rubljev; duhovnik Arhangelški (mesto Gorki) 200.000 rubljev; verniki mesta Gorki dva milijona petsto tisoč rubljev; duhovnik Troistski (pokrajna Molotovski) 130.000 rubljev; duhovnik Stefanov (mesto Iževsk) 273.000 rubljev; duhovnik Mihajlov (pokrajina Pensa) 115.000 rubljev; Versko združenje v mestu Kuzneck 250.000 rubljev; Čobrutski, predsednik verske skupine judov v Moskvi 50.000 rubljev; nadškofija v Leningradu 3.700.000 rubljev; Katolikos v Etemiazinu v imenu svojih vernikov 850.000 rubljev, 15.000 dolarjev in 1000 funtov šterlingov; verniki v Moskvi 2.000.000 rubljev; verniki mesta Kujbišev 650.000 rubljev itd.

Domovina pozna imena duhovnikov, ki niso samo darovali lastnih prihrankov za potrebe RA, ampak tudi dan za dnem pomagajo krepiti obrambno moč države s tem, da osebno pomagajo pri skupinah samoobrambe in ohranjanju javnega reda. Oktobra 1943 je bila skupina leningrajskih duhovnikov, med njimi tudi metropolit Aleksij, odlikovana z medaljo »Za obrambo Leningrada«.

Ko je sovjetska vlada to odlikovanje izročila, je rekel metropolit Aleksij: »Zahvalim se sovjetski vladi za veliko čast, ki me je doletela. V našem mestu pomagajo verniki pravoslavne cerkve z vsemi svojimi silami junaški RA in prosijo Gospoda Boga za zmago ruskega orožja in za skorajšen poraz fašističnih nemških napadalcev. Zagotavljam vlado, da bodo duhovniki pravoslavne cerkve in verniki našega mesta tudi v bodoče prispevali svoj obulus v Fond za obrambo domovine in bodo goreče prosili Gospodove pomoči, da bi bili hitlerjevski sovražniki čimprej pregnani z naše zemlje, vneto bodo molili za ohranitev zdravja našega voditelja Jožefa Stalina.«

Odlikovana sta bila tudi duhovnika Lomakin in Dubrovitski iz Nikolajske katedrale; v okrožju Viborg je bil odlikovan nadduhovnik Stavnicki iz nikolajske cerkve v kraju Bolšaja Ohta. Tudi drugi duhovniki pravoslavne ruske

cerkve in razni zastopniki cerkvenih svetov vernikov so bili odlikovani z medaljo »Za obrambo domovine«.

17. oktobra 1943 so zastopniki muslimanskega klera in verniki iz Uzbekistana, Tadžikistana, Tarkmenistana in Kirgizije poslali predsedniku vlade Jožefu Stalinu brzojav s prisrčnimi pozdravi in voščili.

»Danes z zadovoljstvom ugotavljamo«, je rečeno v brzojavki muslimanske duhovščine Osrednje Azije, »da so bile naše goreče prošnje uslišane, uslišane od našega velikega Alaha. RA podi pod Vašim vrhovnim poveljstvom sovražnika s sovjetskega ozemlja, prinaša vsak dan desetnam in stotinam vasi in mest svobodo.«

Kongres muslimanske duhovščine je zagotovil Stalinu, da bo tudi v bodoče pomagal pri uničevanju sovražnika in bo stal ob strani RA, ki opravlja svojo veliko domovinsko dolžnost, »ko prinaša svobodo naši domovini in vsem evropskim narodom, ki jih je hitlerjanska Nemčija usužnjila.«

Domovinska čustva ruskih duhovnikov so prišla do izraza na zborovanju škofov 8. septembra 1943, ko je bil metropolit Sergij izvoljen za voditelja pravoslavne ruske cerkve in je postal patriarh Moskve in celotne Rusije. Poleg patriarha je bil izbran tudi sv. sinod, ki ga tvorijo: Aleksij, leningrajski metropolit, Nikolaj, metropolit Kijeva in Galicije, eksarh Ukrajine, in nadškofije iz Jaroslavlja, Krasnojarska, Kujbiševa in Gorkega.

Ob tej priliki je zbor soglasno potrdil poslanico, naslovljeno na vlado SZ, v kateri je izražena hvaležnost za pozornost, ki jo kaže vlada za potrebe pravoslavne ruske cerkve, kakor tudi apel na vse kristjane sveta. V tem apelu je rečeno: »V soglasju z zborom vseh škofov, zbranih v Moskvi zaradi izvolitve patriarha, vabi pravoslavna cerkev kristjane vsega sveta, da napno v tej svetovni borbi vse sile za krščanske ideale, ki jih je pogazil Hitler, za uresničenje svobode, sreče in civilizacije človeštva.« Škofje so soglasno glasovali za obsodbo izdajalcev domovine in filofašistov. Sklenili so, da bodo imeli za izobčenega slehernega, ki preide na stran fašizma in če je duhovnik ali klerik, naj mu bo odvzeto duhovniško dostojanstvo.

Navedli smo nekatere dokumente, toda ti pričajo o volji milijonov vernikov in duhovnikov vseh ver, da dajo na razpolago vse svoje moči in svojo misel za srečo domovine in za sovjetsko oblast. Sovjetska vlada globoko ceni ta domovinska čustva in se trudi, da bi zadostila vsem upravičenim zahtevam vernikov. Po odloku Sveta ljudskih komisarjev SZ je bil organiziran prav pri samem svetu ljudskih komisarjev Svet za zadeve pravoslavne ruske cerkve, ki ima namen vzpostaviti bolj ozke zveze med vlado SZ in patriarhom Moskve in vse Rusije, obravnavati vsa vprašanja ruske cerkve, ki zahtevajo avtorizacijo vlade SZ.

15. maja 1944 je umrl Sergij, patriarh Moskve in vse Rusije. Svet ljudskih komisarjev SZ je izrazil svoje globoko sožalje sv. sinodu. Metropolit Aleksij, nadškof Leningrada in Novgoroda, bo namestnik patriarha do izvolitve novega patriarha Moskve in vse Rusije.

Taka je resnica o veri in cerkvi v SZ, resnica o moralni in politični enotnosti vernikov in nevernikov v SZ, resnica o enotnosti vsega sovjetskega naroda, ki šteje milijone in milijone ljudi.

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA

CERISS #

00000109798

Natisnila Učiteljska tiskarna v Ljubljani

NAR. IN UNIV. KNJI
Ljubljana

7. 56650